

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens à Juliano Apostata Jmperatore, perducitur vsque ad obitum
Theodosii Augusti: continet annos XXXIV.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 390. Siricii Pap. Annus 6. Valentin. 15. Theodosii 12.
Impp.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14548

folus, tigna occupat, eaque nonnisi temporis profusa absumit. Itaque columna, basi sublata, corrumpit, atque duodecim seculum deiciunt: ipsum praetera templi latus columnis coherens, violente illarum casu pariter deturbatum est, cuius ingenti fragore tota adeo personabat civitas, ut omnes ad illud ipsum delubrum spectandum concurrerent: atque simul ut intelligere daemones infestum iugatum esse, hymnorum tacentium uno ore omnes Deum celebrarent. Eodem modo sanctus ille Episcopus alia quoque simulacrorum sana demolitus est. haec de Marcello Theodoretus, quem & martyrium subisse tradit, alio tempore ipsum inter martyres scimus perpetua memoria celebrandum decima quarta die mensis Augusti.

CIX.

At non omnia deorum templa in Oriente sub Theodosio fuerunt penitus diruta: siquidem Gazae delubrum Marne famosissimum usque ad ortum Theodosii iunioris, Arcadii Imperatoris filii, tutantibus illud ciuibus Echnicis, integrum permansit, ut suo loco dicturi sumus: ad haec namque tempora alludit S. Hieronymus a, cum ad Legram scribere sic ait. Lam & Aegyptius Serapis Christianus factus est, quod scilicet illius cultores ad Christum conuerti fuissent, vel etiam, quod vbi Serapidis templum erat, illic iam erecta Christo Ecclesia esset, & subdit: Marne Gazae loget hiephus, & euerfionem templi iugiter pertremisat. praetermissam vero illud a Theodosio pato, quod absque caede plurimorum Gazensium templum tuentium, id perfici minime posse videret.

a Hier. ep. 7.

CX.

TEMPLORUM DEORUM IN OCCIDENTE CLAUDIS. b Henr. vii. S. Mar. c. 10.

Ceterum qui zelus pergit Orientis Episcopus sub Principe maxime pio idola demoliri, aequae Occidentales impulit sacerdotibus id ipsum praestare fiducia animosa. Periere si quae de his scripta fuerit a maioribus monumenta: de S. Martino tantum haec habentur eo argumento a Seneca b. onscripta: Dum in vico quodam templum antiquissimum diruisset, & arborem pinam, quae sano erat proxima, esset aggressus excidere: tum vera Antistes loci illius, ceteraque Gentilium turba capte obfistere. Et cum iulium illi, dum templum euerteretur, imperante Domino quiescentem, succidi arborem non patiebantur. Illi eos sedulo commoneo, nihil esse religionis in stipite: Deum potius, cui feruere ipse sequebantur, arborem illam excindi oportere, quia esset demoni dedicata. Tum ex illis vixit, qui erat audaciior ceteris: Si habes, inquit, aliquam de Deo tuo, quem dicis te colere, fiduciam, possumus ipsi succidimus hanc arborem, tu ruentem excipe: & sic cum illi tuus (ut dicit) Dominus, tu ades. Tum illi intrepide confusus in Domino facturum se pollicetur.

CXII.

Hic vero ad ipsiusmodi conditionem omnia illa Gentilium turba consenti, faciliusque arboris sua habere iacturam, finimicam sacerdotum suorum casu illius obruissent. Itaque cum vnam in partem pinus illa esset accliuus, ut non esset dubium quam in partem succisa erraret, eo loco vinculus statuitur pro arbitrio rusticorum, quo arborem esse casuram nemo dubitabat. Succidere igitur ipsi suam pinam cum ingenti gaudio letitiaque ceperunt: aderat enim turba mirantium iamque, panlatim nutare pinus, & ruinas suam casura mitari. Pallabant enim monachi, & periculo iam proprio conterriti, spem omnem fidemque perdididerant, solam Martini mortem expectantes. At illi confusus in Domino, intrepidus opperens, cum iam fragorem sui pinus concidens edidisset, iam cadenti, iam super se ruenti, celsata obuiam manu, signum salutis opponit. Tum vero turbinis modo (retroactam putaret) diuisam in partem ruit, adeo ut rusticus, qui tuo loco steterat, bene prostrauerit. Tum vero in caelum clamore sublato, Gentiles stupere miraculo, monachi flere pro gaudio, Christi nomen in commune ab omnibus predicari, satius, constitit, eo dum salutem illi venisse regioni. Nam nemo fere ex immensi illa multitudine Gentilium fuit, qui non impositione manus desiderata, in Dominum Iesum, relicto impuati errore, crediderit. Et verè ante Martinum pauci admodum, imo pene nulli in illis regionibus Christi nomen receperant: quod adeo virtutibus illius, exoptat, conualuit, ut iam ibi nullus locus sit, qui non aut ecclesiam frequentissimam, aut monasterium sit repletus. Nam vbi sana destruxerat, statim ibi aut ecclesiam, aut monasterium construebat. subdit Seuerus haec etiam eodem argumento.

CXIII.

In vho autem, cui, Leprosam, nomen est, cum idem Martinus templum opulentissimum superstitione religionis voluisset euertere: resistit ei multitudo Gentilium, adeo ut non absque iniuria sit repulsus. Itaque secus in proxima loca, ibique per triduum celsivo lectus & cinere, ieiunans semper atque orans, precabatur a Domino, ut

quod templum illud ex ipso humana manu non potuisset, virtutibus illud diuina dirueret. Tum subito ei duo Angeli hostiati atque sentati, instar militiae caelestis, se obtulerunt, dicentes, missus se a Domino, ut rusticum multitudinem fugarent, praestantissimam Martini ferrent, ut qui, dum templum dirueretur, obfisteret: rediret ergo, & opus ceptum deuotus impleret. Ita regressus ad vicum, inspectantibus Gentium turbis & quiescentibus, dum praeterant aduenisse usque ad fundamentum dirueret, aras omnes atque simulacra redegit in palatrem. Quo viso rusticus, cum se intelligeret diuino metu obstupescens atque perterritus, ne Episcopo repugnarent, omnes fere in Iesum Dominum crediderunt, clamantes, & palam conuersentes Deum Martini colendum, & idola euergentia, quae sibi adesse non possent.

CXIII.

Quid etiam in pago Leuorum gestum sit, referam. In idem templum tandem euerteret, forens Gentilium rusticorum in eum irruit multitudo. Cumque vna audaciior ceteris strido eum gladio petere, ex cetero pallio, nigram cornicem percussori proiecit. Nec comitatus fere Gentili: sed tum dixerant alius extulisset: respiciens ruit, confernatuq, nemo metu veniam precabatur. Nec d' sine i' hinc fuit illud. Cum enim idola destruentem, cultro quidam ferre voluisset, in ipso idem ferrum ei de manibus excessum non comparuit. Plerumque autem contradicentibus suis rusticis, ne sana coram destrueret: ita praedicatione sancti Gentilium animos mutigabat, ut luce eum veritatis ostensa, ipsi sua templa subterterent: haec enim Seuerus de Martino templa deorum delectuente. En quod miraculis est declaratum Dei nutu templa deorum esse prostrata, cum tamen non nihil fuerint, qui maluisse eadem expurgata in vsum conuerti Christianae religionis, quod interdum factum esse, non dubium est. Ex his igitur, quae de sancto Martino a Seneca conuicta legitimus, coniecturam capere possumus quid a ceteris Occidentales orbis Episcopis gestum sit: nam paria alios Episcopos diuersarum ciuitatum oportuit obuiis certamina, quod omnibus in locis idem adhuc vigerent hostes, & castra diaboli, ad que procedenda difficiendaque penitus maximos oportuit Dei sacerdotibus exantillare labores. Ceterum non sic quidem haec sub huius anni periodo claudimus, ut omnia vnus anni termino facta esse contendamus: sed quod hoc anno ceptum sit, quod fequentibus quoque annis agi perseuerauit indefinenter: adeo ut sit reperire post decennium per Theodosii Comites Gaudentium atque Ioninum, quos tradit Prosper hoc tempore Theodosii idolorum templa Romae spoliata, sub Honorio Imperatore (quod S. Augustinus testatur) sub Consulatu Manlii Theodoti, deorum templa Carthagine euerfa esse. Cum vero vbiq; teterram Christiani orbis a Christianis idolorum templa prostererentur, nullibi tamen maiori studio, quam Romae, Hieronymi d' sententia, id factum fuisse constat.

c Aug. de Civ. Dei. l. 11. c. 10. d Hier. praef. am. lib. 1. c. 10. ad Gal.

I E S V CHRISTI Annus 390.

SIRICII PAP. VALENTIN. 15. IMP. ANNUS 6. THEODOSII II.

NONAGESIMO supra trecentesimo Christi anno Valentinianus Augustus quattuor aggressus est Consulatum, collegam nactus Neoterium. Antequam autem ad huius anni Theodosii Imperatoris res gestas entrandas stylum admoneamus, vetus monumentum eiusdem anni Consulibus signatum hic reddamus; quo valde admittis reperiri his temporibus Theodosii, cum Romae adhuc ipse moraretur, dicatam ibidem fuisse arcam ad sacrificia, in qua sculpti superne aetates quinque, singuli scilicet in singulis angulis, atque vnus in fronte, idemque omnes macerati iacent, & in dextro latere aetates ad stat sub pinnis, a qua tympanum, & fistulae compactae & crotala dependent, a sinistro vero latere sub altera

pinnu

pina dua fistula & faces transfusa, omnia ad usum factifici comparata in scripto vero sic habet a:

DD. NN. FL. VALENTINIANO. ET. GRATIANO. IMP. SVIS. CELONIVS. RIBIVS. VOLVSIANVS. V. C. ET. ILLVSTRIS. EX. VICARIO. ASIÆ. ET. ΘEIONI. RVPI. VOLVSIANI. V. C. ET. ILLVSTRIS. EX. FRÆFACTO. PRÆTORIO. ET. EX. PRÆFECTO. VABIS. ET. CECINE. LOLLIANE. CLARIS. PIME. ET. ILLVSTRIS. FEMINE. DEÆ. ISIDIS. SACERDOTIS. FILIVS. ITERATO. VIGINTI. ANNIS. EX. PERCEPTIS. TAVROBOLIS. VI. ARAM. COMSTITVIT. ET. CONSECRAVIT. X. KAL. IVN. D. N. VALENTINIANO. AVG. ET. NEOTERIO. COSS.

Potuit ne fieri, vt post tot leges à Theodosio aduersus facta Gentilium editas, ipso etiam adhuc Romæ agente, & vrita dicam, ob oculos eius, noua constitueretur ac dedicaretur ara, cum nec vnam Virosie restitui, Gentilium laborante Senatu, & admittente Symmacho, ipse concessisset, imo & eam ob causam anno superiore (vt vidimus) eundem Symmachum multasset exilio: Quamobrem in eam sententiam volentes magis imus, vt ea omnia à Volusiano secreto in propriis ædibus facta fuerint ad priuorum factorum usum. Porro de Volusiano deorum cultui additissimo illud modo sciendum, laborasse plurimum S. Augustinum iam Episcopum, vt eum ad fidem capeffendam induceret, id exposcere eius matre ad Chritum iam ante conuersa; ipsam tamen resistentem acque obnitentem vique ad vltimum senectutem. Ethnicum permansisse; cum tandem morbo detentus, agente apud eum Melania iunioris eius nepte, baptizatus, bene Chritianus vltimum clausit diem: sed de his suo loco dicendum quinto Annalium tomo.

Hoc ipso anno Theodosius Imperator, qui anno superiore recedens ab Vrbe mense Septembris (vt vidimus) Mediolanum se contulerat, ibidem degens, ob cladem Theffalonicensium perpetratam à S. Ambrosio repellitur ab Ecclesia, ac non nisi publice acta poenitentia, in eam admittitur. De re tanta narrationem aggressus, cur hoc potissimum anno à modo ponatur; ratio in primis reddenda est. Sed ante omnia confutanda illorum sententia, qui dixerint ea cogitasse post secundum Theodosium in Italiam aduentum, postque debellatum Eugenium; cuius sententia auctor est Sozomenus b, quem vix vnum vel duos repetens ex recentioribus sequentes, cum innumeri ferre solent, qui ea omnia ad tempus post debellatum Maximam referant, secuti Rufinum c, Paulinum d, atque Theodoretum e. Inconstans patitur affectio reperitur, cum Theffalonicensium eadem tunc euenisse dicant, cum de differenda executionis sententia triginta diebus Theodosius legem misit: nam nullo penitus pacto coheret tempus cinsmodi late legis cum temporibus debellati ab eodem Theodosio Maximi. Etenim data illa lex ponitur f Verone sub Consulatu Antonii & Syagrii, anno Domini trecentesimo octogesimo secundo adhuc superflite Gratiano, à quo lata habetur, g, cum nondum Theodosius in Occidentem redisset; quod post septennium à tempore late legis euenit, de qua modo dicendum inferius.

Cum igitur ad tempora priui in Italiam Theodosii aduentus eiusmodi Theffalonicensis elades referenda sit, consistetque ipsum Theodosium morant duxisse in Occidente ad sequentem vsque annum: quoto potissimum anno eius in Italia commorationis id acciderit, peruestigandum est. Non quidem primo euenit anno, quo Maximus debellatum mense Augusti diximus: nam eum post necero Maximam contigit Ambrosio agere apud Theodosium pro Episcopo, qui incēderat synagogam, & aliis; nullam profus eius rei habitit mentionem, quæ nec illatio inferenda fuisset, id exigente a gamēratione, si ante

accidisset. Sed & cum octo menses intercessisse Theodosius dicat g à tempore excommunicationis vsque ad reconciliationem, quæ tempore Natalis Domini contigit non patiuntur angustia temporis, vt primo anno hæc facta esse dicantur; nec item anno sequenti, quo vidimus Theodosium non in lectu (vt ferunt h) & poenitentia egisse Mediolani, sed scimus profectum esse mense Iunii Romam, deque extincto tyranno vna cum Valentiano triumphasse. Quamobrem reliquum est, vt affirmare necesse sit, hoc ipso anno, vel sequenti, ea de clade Theffalonicensi ac poenitentia Theodosii contigisse. Sed cum non detur locus, vel tempus, vt dici pollicea obuenerit anno sequenti, siquidem mense Nouembris eius anni recedens ex Italia reuersus est Constantinopolim, vt demonstrabitur; ex necessaria propofita inductione, affirmandum est, ea omnia præfenti anno contigisse, quo Theodosium confedisse Mediolani, ex datis ibi reſcriptis apparet.

His igitur de tempore declaratis, de spinetis difficultatum emergens oratio ad rei gestæ narrationem proficiens, alia adhuc parumper prepeditor dubitatione, quod dixerint alii, cladem Theffalonicensium, cum Theodosius ibi esset, factam esse. sed perspicui hi redarguuntur erroris; cum antequam fieret, conſtet Ambrosium Mediolani apud eundem Theodosium intercessisse, vt Theffalonicensibus noxam sceleris perpetrati remitteret; quod quidem tum eiusdem Ambrosii, tum aliorum reſſificatione, sobleque oratio demonstrabit. Ingre diamur iam pede liber o historiam ipsam ex diuersis antiquis historicis concinnatam, atque in primis ex Sozomeno i, cum ab exordio auspiciat his vrbis facinorâ Theffalonicensibus perpetratum: Erat, inquit, peccati infimulatio huiusmodi: Barbarus estum temporis apud Illyrios militem Præfecti Auriæ, pincernam domiui impudice intus de ſtoppo interpellat, eaque de causa comprehensus, in vinculis erat. Instante aut ſolemni equestri certamine, populus Theffalonicensis illum, veluti ad eam conſertationem neceſſarium, dimittit. Mulabat. Quod quoniam non imperabat, in grauem ſeditionem efferunt, ac tandem etiam Barbaricam ipsam interfecit. Quæ re nunciata, Imperator præter modum exaudivit; & certum eorum numerum, qui adſerant, interfici præcepit, ex quo civitas multo iniustus cadibus impleta ſuit. hæc Sozomen. de facinore Theffalonicensium, & in eos à Theodosio dectæa vindicta.

Sed non quidem ab eo tunc ibi præfente, nec statim, verum (vt Paulinus & alii reſtantur) cum iam ante S. Ambrosium apud Theodosium pro illis egisset, atque etiam indulgentiam impetrasset: nam ait k: Promiſerat n. Ambrosio Imperator, se veniam daturum civibus ſupp adicta contatit. ſed, ægrotibus Comitibus occulte cum Imperatore, ignoſcite ſacer ſote, vsque in horam tertiam gladio civitas eſt donata, atque plurimi interempti innocentes. At non vno Ambrosio interpellante, sed aliis quoque Episcopis id agentibus, veniam Theodosium Theffalonicensibus impetratum esse, S. Augustinus affirmat l, sed quorundam, qui ei coherēbant, vindicte compulſum: verum puro Ambrosium per litteras rem geſſiſſe, siquidem m ex eius ad eundem Theodosium litteris postea datis constat, post tantam eadem patratam; redeunt Mediolanum Imperatori ipsum Ambrosium communicationem Ecclesiasticam denegale.

Sed vnde, quæſo, tanta fiducia Comitibus Theodosii, vt à pollicitatione veniæ auderet Principē reuocate: & quibus ab illis valuit Theodosius argumentis inſiſti, vt quos promiſiſſet Episcopis, nō præſtaret? Audi, quænam à magistratibus tunc videantur iuſſitæ ſpecie potuiſſe ingeri Theodosio: pro arbitrio inimicum & ratione temporis debere Principem adhibere miſericordiam & indulgentiam, atque rigorem temperare iuſtitie; ab his vero tunc abſtinendum, cum rerum experientia conſtaret, ex ea ſubditos reddi contumelioſos, proteruos, atque ad delinquendum faciliores; adeo vt huiusmodi ſeueritas legum inuigilaret, & gladius poteſtatis occurreret, nulla amplius futura eſſet ſecuritas magistratibus; periclitandamque mox ſalutem Imperatoris, ſi impune liceret populo leges pedibus proculcare, & conſerto agmine appetere magistratus. Rurſum v. his addere, hanc omnem audaciam

g Theod. 1. c. 17.

h Theod. 1. lib.

IV.

i Soz. 1. 7. c. 24.

VI.

k Paulin. in Vi. S. Ambros. EP. SCOP. IMP. TRANT VENIAM THESSALONICENSIBUS. l Aug. 11. C. 11. c. 15.

VI.

III.

Impressa & descriptam habet apud Imperatorem pag. 20. m. 1.

II. DE CLADE THESSALONICENSII.

Soz. 1. 7. c. 24.

c Rufin. l. 1. c. 18. d Paulin. in Vita S. Ambros. e Theod. 1. c. 17. f l. 12. de iur. iur. Cod. C. iust. in. l. si vindicant.

III. DE TAM- FORI CLADIS ARTHROCHENSIS.

illis non aliunde suppeditati, quam ex nimia Principis indulgentia: nam si lege actum esset (vt par esse videbatur) aduersus Antiochenos scelus immanissimum perpetrantes, cum ipsius atque Augustae defunctae status deiecerent, ac tanta ignominia pertraxerent; haud Theffalonicensium animi in necem Praefecti militum adeo immaniter exarsissent, sed cohibiti fuissent timore vindictae, & inflexibilis ad veniam severitas Principis continuasse eosdem quantumlibet effertatos in officio. Quod item in Antiochenos vltim non esset, animatos etiam improbos Arianos, tot legibus exagitatos, summa ex indulgentia Principis armatos fiducia, non esse veritos in tanta ciuitate tam immane scelus, neglectis magistratibus & ipso Arcadio Augusto filio Theodosii, vt publica perpetrare, cum Constantinopoli (quod dictum est) insidentes in domum Episcopi, cum incendio concremarunt.

VII.

Sed quod Arianis etiam immetitis fuerit indulgentia imperitica, Catholicis quoque grassandi in synagogam Iudaeorum, & in aedes Valentinianorum audacia submissa fuisse videri poterat: Et ad postremum quod sic ut illis, ita & istis e distillimo promptuatio clemetiae Principis fuerit hausta venia, pernaeque remissio abundantia misericordia erogata, his exemplis, veluti ad delinquendum illecebris, Theffalonicenses ex leuissima causata dira animo concepit, tamque crudelia opere perpetrasse: Quibus si ex sententia Episcoporum ignoscitur, iam de salute Imperii actum esset, cum iam audacibus quibusque impune quoduis aggredi scelus & attentare flagitium liceret: adeo vt nullum pene remedium foret ad prostratam Imperatoriam potestatem ac maiestatem erigendam, comprimendamque; excrefcentem audaciam, quam si in Theffalonicenses acerbus vindicaretur; vt non tantum compensaret admissum facinus vindictae severitas, sed superueniens & excedens supplicium timore sui reuocaret contempta haec tena exulcensque; custodia lepam partam populorum tranquillitatem atque modestiam postliminio restitueret. Docere namque hoc ipsum simul naturam culpae, cum vt bene consulatur vniuerso corpori, quod formensis & oleilenitate curati non potuit, tabidum membrum sepe seccetur, seccumque igne adustum consolidatur.

VIII.

Haec plane sunt, quae putamus à Comicibus tunc fuisse Imperatori suggesta: quibus ille adeo persuasus, oblitus quod pollicitus erat Episcopis, de vindicando in populum Theffalonicensem, animo effertato rescripsit, cum sic ipse à natura compositus esset moribus (quod ait Ambrosius) vt in quiete positus facile vel impelleretur ad veniam, et etiam commoueretur in iram, atque adeo vt se ipsum ab ea reuocare vix posset. Illa autem à nobis eo sunt indicata consilio, vt ex his Theodosii pietas magis eluceat; qui cum haec omnia pro sui excusatione haberet, quae aduersum redarguentem Dei sacerdotem obtuleret, quibus iustam vel apparentem saltem defensionem pararet: his tamen omnibus spreis atque contemptis, Dei sacerdoti magis, quam sibi ipsi sententiaeque familiarium detulit, atque paruit. Magni quidem haec sunt ponderis, si aequo recte estimationis librimento pensentur: vt non declinauerit eo eius ad verba malitiae (vt David ait) immo nec praetense iustitiae, ad excusandas excusationes in peccatis: sed absque contortura à se inique admissum existimaret, quod sententia Dei sacerdotis ita esse, decretum fuisset.

IX.

Quis namque ipse Theodosius natura compositus esset, & quam facilis id ignoscendum, S. Ambrosius declarat his verbis e: Beneficium se putabat accepisse Augustae memorie Theodosium, cum rogaretur ignoscere: Et tunc propter erat venia, cum fuisset commotis maior iracundia. Praerogativa ignoscendi erat, indignationem fuisse, & optabatur in eo, quod in aliu timedatur, vt irascitur. Hoc erat remedium rerum, quoniam cum haberet super omnes potestatem, quasi parum exposulatore malebat, quam quasi iudex punire. Saepere mentes videmus quos obuius erat, & commotis sceleris eam desuper affuit, solutos crimine. Vinere enim volebat, non plerique, equitatis iudex, non pena arbiter, qui nonquam veniam contentis rogaret. haec de moribus Theodosii S. Ambrosius;

quos cum probe nosset qui illi inhaerentes à consiliis erant, magna diligentia cauerunt, ne quae ab Imperatore, ipsis persuadentibus, statuta erant, S. Ambrosio innotescerent: ea enim aduersus Theffalonicenses non ipse Theodosius solus animo furore concitatus decessit; sed res manere est acta in Consistorio, ad quod non tantum ut Ambrosius accederet, verum & curatum est, ne ipse sciret quae statuta essent; quod timeatur, ne pro illisrogando veniam, rem impediturus esset. haec quidem omnia in literis postea ab Ambrosio ad Theodosium scriptis expressa habentur, quas paulo post recitabimus. At quid post haec, cum de decretum ab ipsis in Consistorio fuit executioni mandatum?

Accidit quidem, vt sicut in censa flamma nesciat certis limitibus contineri, sed latus progrediat, cum veni vehementioris flatu percellitur: ita vindictam Theffalonicenses delinquentes ab Imperatore statuta, aequae insonites cum fontibus, quasi turbo violentus obuoluerit. Rufinus d. Ad Circenses iuniteri populum, et, ex improbo circumfundi milite, atque obruncari passum, vt quing. occurrisset, gladio iubet, & vultum dari non crimini, sed favori. haec ipse. Verum nequaquam vnius Cici limitibus valuit iram tantum militum cohiberi; sed foras progressi, omnes, quos reperissent, veluti hostes gladiis confodere: Nam ciuitas (inquit Sozomenus e) multis iniustis cadibus adempta fuit. Si quidem & peregrini, qui modo vel ad nauis angere aut, vel de via aduenissent, ex improbo apprehenduntur, sic utque, miserabilis clades, in quibus & haec quoque. Merito pro filio sui duobus captis, se ipsum offerens, orabat, vt filius seruati, ipse sciretur, & in ceno facti mercedem, anri quicquid habebat, militibus pollicetur. Illi calamitatem hominis miserati, pro vno ex filiis, quocumque, velle, supplicationem admittunt: duos vero dimittunt, tutum sibi non esse dicunt, ob id, quod numerum defecit. Pater itaque vtrumque lamentat abundantia ac plerique manitu, vntius electionem facere sustinuit: sed in continua hesitatione, donec interficerentur ambo, suspensus mansit, ac vultu vtriusque amore vultu. Quinetiam frangit quendam seruum accepit, pro domo suo, qui ad lanciam raptabatur, alacriter tunc appetisse mortem. haec Sozomenus. Porro septem milia hominum caesa fuisse Theodoretus affirmat: ad triumque horarum spatium seuisse gladium, Paulinus ait g.

Tam immanis Theffalonicensium caedis perpetratae nuncium mox in Occidentem perlatum est, auditumque Mediolani non ab Ambrosio solum, sed & ab Episcopis, qui Synodi causa conuenerant; qui & infandum facinus deplorarunt, autoremque ipsum Imperatorem vehementer detestati sunt. Ambrosius vero ipse, qui inter eos locum principem obtinebat, vt in dex accertimus infurere, atque armis, quibus licuit, nempe spiritum alibus, aggregidum Imperatorem instituit: ac primum omnium veluti quibusdam missilibus, longe adhuc positum, literis appetit, quibus significauit, ipsum ob patratas Theffalonicensium caedes indignum se Ecclesiastica communione penitus reddidisse, atque ab ipso ingressu Ecclesiae separatum, sed vnam illi viam salutis esse relictam, vt penitentiam agendo promeretur ab Ecclesia indulgentiam. At deficiatibus hic eius epistolam, eo tempore ad ipsum Theodosium scriptam h.

Augustissimo Imperatori Theodosio Ambrosius. Et veteri amicitia dulcis mihi recordatio est, & beneficium, quae crebris meis intercessoribus summa gratia in alios commissa, gratie memini. Vnde colligi potest, quod non ingrato aliquo affectu aduentum tuum semper mihi antehac exceptissimum docere poterim. Sed qua causa hoc fecerim, breuiter expediatur. Solum tibi in tuo Comitatu in natura creptum videtur, vt aduentus & loquendi primaret munere. Motus enim frangit te, quod ad nos peruenissent aliqua, quae in Consistorio tuo statuta fuerat. Ego ergo expepi communi vrsu sum: cum licet Dominus testis, nihil esse occultum, quod non manifestetur? Verecundius igitur, quae potui satis feci Imperiali arbitrio; & prospexi, ne aut ipse causam commotiois huius, cum id egerim, ne quid ad me de Imperatoribus defertur statuit: aut ego cum fuero praesens, aut non arduum per meum emittit, & quasi committenti famam subibo, aut ita auctiam, vt mihi aures pateant, rox interchatur, vt audita non populi eloqui: nec eas, qui in supplicium proditoris venient, ludam in periculo.

Quid

a Ambr. ep. 18.

b Val. 48.

c Ambr. ep. in fanares Theodosij.

X.

d Rufin. l. 1. c. 18.

e Soz. l. 7. c. 14.

f Theod. l. 1. c. 17.

g Paulin. in vita S. Ambr.

XI.

S. Ambr. quod ad Theodosium post cladem scripsit.

h Ambr. ep. 18.

XII.

i Luc. 4.

XVI.

Quid igitur facerem? Non audierim? sed aures non possum extra veterem sabularum claudere. Proderem? sed quod in tua iustitia...

Tsch. 1.

moocre

*radem

XIV.

ADMONET DE AGENDA PENITENTIA.

b. 2. Reg. 11.

1. Sal. 94.

d. 2. Reg. 24.

XV.

1. Job. 31.

2. Reg. 18.

1. Reg. 9.

XVI.

1. Aduer. vrbis.

cecam. Peccatum non tollitur, nisi lacrymis & penitentia. Nec Angelus potest, nec Archangelus: Dominus ipse, qui solus potest dicere: Ego volucrum sum...

IMP AD PENITENTIAM. h. Mat. 28.

KVII.

VIRO OSTENSUM AMBRG.

1. Pal. 118.

2. Pal. 68.

XVIII.

1. O. 6.

Matth. 9.

1. 12.

1. 1. Pau. 18.

XIX.

XX.

THE. DICIT PENITENTIA.

1. Paulinus vrbis. 1. 118.

1. 118.

1. 118.

tionem, quam publicam ageret penitentiam. Cui Imperator contra ostendebat, David adulterium simul & homicidium perpetrasset. Sed respondum illico est: Qui secutus errantem, sequente corrigentem. Quod ubi audiuit clementissimus Imperator, ita suscepit animo, ut publicam penitentiam non abhorret: cuius correctionis profectus scindam illi paravit victoriam. post illam videlicet nuper recentitatem de indulgentia concessa illis, qui ludorum incenderant synagogam. Sed Paulinus compendio quidem: nam plura praeceperunt Theodoro narrata, quem audire dignum putamus; ait enim: Haec miseranda & lugubri calamitate cognita, Ambrosius ille, de quo supra diximus, Imperatori Mediolanum adveniens, & in sacrum templum ingredi cupienti, extra sacra vestibula obviavit precedit, veritasque in templum intravit, & hic fere verba cum asistat: Eit verisimile, si Imperator, te ignorare casu à te perpetratae magnitudinem, neque post sedam iracundiam ratione admittimus facinus perire. Nam Imperatoris fortasse principatum peccatum agnosceret non finit, sed postea offundit rationis caliginem. Verum que sit natura eius, & quam fragili ac fluxa, considerandum est: & in auitam polueret, ex quo orti sumus, & in quem recasuri, acies mentis intranda: neque ipse splendare purpurae decipit, corporis illa operi imbecillitatem ignorare debet. Quin etiam illis imperat, qui & eiusdem sunt naturae participes, atque adeo conferunt: Vnus enim Dominus omnium & Rex, huius vniuersitatis fabricator Deus. Quibus igitur oculis intueretur templum illud, qui est omnium Dominus: quibus pedibus sanctum illud salum calcabit? Qui, quaeque manus iuxta eade & sanguine respersas extendere audeat? Eademque sacrosanctum corpus Domini accipere. Aut qua modo venerandum eius sanguinem ori admoventis, qui furore ira iubente, tantum sanguinis, tam inique effudit decedat igitur & ne conare moro scelere secus ante editum augere, sed capite vinculum, quo ve ligeris, Dominus omnium celsitiam sententiam dat: quod quidem vinculum vini habet & morbum animi depellendi & se ad sanitatem resitnendi.

rim mutauerit in tyrannidem, eadem libeni quidem excipit. Quibus auditis, Rufinus Imperatori per intermedium significat, hortatur, ut maneat in Palatio. Quod aureo hie à S. Ambrosio Rufino exprobratum sit, locuti ipsius tam diram illatam esse Theodosianis nobis clauderent: vt metris, cum fides postea, quantum, Deo vlcicentem, expertus sitiple vindictam, & quam infelicit exitu vitam clausit.

Hac cum Imperator (subdit Theodoretus) in medio foro accepisset: Eo inquit, illuc nihilominus, quo iustus debeat que contumelias subeam. Vbi vero ad sacros templi parietes aduenit, non ingreditur in templum ille quidem, sed ad Episcopum, qui in adiacula saluatoria sedebat, accedens, obsecrat, vt vincula stili solo at. At Ambrosius eius aduentum dixit esse tyrannicum, cumque ipsum contra Deum insanire, & illius leges proterere. Tum Imperator: Non obstinato animo, inquit, leges sanctas impugno, neque sacra vestibula per nefas introire cupio: sed oro, vt mihi solua vincula, & proponas tibi ante oculos elementam illius, qui est Dominus omnium: & ne mihi occludas ianuas, quam ille omnibus, quos peccatorum suorum perniciter, patefecit. Cui Ambrosius: Quam tu, inquit, penitentiam post tam graue scelus admittimus ostendat, quam medicamenta ad vulnera tam difficilia curati sanantia adhibuisse. Tum est, inquit Imperator, medicamenta ostendere, & que temporare, & vulnera, qua aegris curantur, obducere: eorum autem, qua sunt adhibita, accipere.

Tum S. Ambrosius: Quoniam, inquit, iracundia permissu iudicium, & non reuerentiam, sed animo irato obsecutus, sententiam pronunciauit: conscribere legem, qua deinceps sententia per iracundiam pronunciauit irrita sit, & nullius momenti: cognitionisque causarum de eade & publicatione bonorum ad triginta dies scriptis prodita maneat, vti recta ratione de illis iudicium deatque deus illic consueti, qui decretum illa scripserunt, madata tua tibi ostendat: ac tum quidem compressa iracundia, ratione sola causam expendat, inquires in decreta: & ita per spicies, iniqua ne sit, an aequa. Quod si iniqua reprehenderit, certum est ea decreta scriptis mandata ut dila caturum: sin aqua, confirmaturum: si que manifeste intellidaturum, numero dierum interitocorum nihil de auctoritate decretorum recte sancitorum omnino derogatum esse. Ipsi enim consilium Imperator, quoniam praesentissimum est consensit, libenter amplexatus, in hoc exemplo per conscribi, suaque subscriptione confirmat. meminerunt etiam huiusce runc scriptae legis Rufinus & Sozomenus. Et extrat quidem lex ipsa, eadem continentens: sed quod ante annum octo dara habebatur, & non Mediolani, sed Verone, videntur adhuc Gratiano Imperatore, nec Natalis Domini tempore, verum mense Septembris, rem perplexam admodum reddidit. Lex igitur cum in Codice Theodosiano, tum etiam Iustiniiano ita descripta legitur f:

Innope, Gratianus, Valentinus & Theodosius A.A. Flavianus P.P. Illiria & Italia. Si iudicari in aliquo fuerint contra nostram consuetudinem pro causis inuitu inferimus: volumus statim eos aut solvere panam, aut excipere sententiam: sed per dies triginta super statu eorum fore & fortuna suspenso sit. Reos sane accipiat, vnicuique custodia: & excubio solertibus vigilanter obseruet. Dat. 5. Kal. Septembris, Verone, Antonio & Syagrio Coss. quo quidem tempore Theodosius annum agens quartum in Imperio morabatur Constantinopoli: nec memoria vlla penitus est, vtiquam nisi aduersus Maximum pugnatum venisse in Italiam. Quamobrem cum de causa faciende legis eadem sit sententia antiquorum historicorum, ac Rufini praefertim, qui tunc temporis ea scribebat, illud cogimur opinari, vt non in curia factum ex illitimenus (tot enim simul errores in adeo breuem scriptio nem interpsisse, haud facile adducimus, vt credamus) sed studio perperatum ab aliquo, qui indigne ferret, ea suo loco & tempore atque in loco polita legi, quibus Theodosius immane facinus decessaretur. Ceterum quod ad locum spectat, cum ea lex dara habeatur Verone XV. Kal. Septemb. constat Theodosium hoc ipso anno & mense constitisse Verone: nam alia d. ibidem hoc item anno reperitur datum rescipium eodem mense post dies quinque, nempe X. Kalen. Sept. adeo quod etiam non contentur, certe quidem & locus & mensis & causa aptari posse videntur legi superius recitatae.

At in hoc tutus illud quidem in primis considerari potest.

XXIV. THEODORUS CONVENTUS S. AMBROSII

XXV. S. AMBROSII AUCTOR SANCIONUM DA ALIO

XXVI. DE DIFFERENTIA DA XLII. VII. ONO SENTENTIAE

XXVII. DE C. D. DA XXX.

XXVIII. DE C. D. DA XXX.

XXIX. DE C. D. DA XXX.

a Theod. li. 5. c. 17. G. XXI. AMBROSII VERAT THEODOSI INGRES- SYMIO CLASSIA.

XXII. DOLERE THEODOSI COMMUNICATIO NEM.

b Mat. 6. XXIII.

c Cecil. Anep. c. 11.

AGIT FRY STRABRY: INVA PRO THIO DOSEO.

DE TEM-
PORALIA
A SIDONIO
47. 7.
S. Sacer. in
Tiber. 4. 75.

poest, vident diu hanc legem abiq; promulgationis titulo in chartis publicè editis citè latam: si quidem Sidonius Apollinarius, quod inuenit eam abiq; titulo, tribuit ipsam Theodosio Senatui consulto, quo (vnde et est Suetonio) decem tantum diem spatium ante executionem sententiæ concessum est; cum tamen prorogatio triginta diem nonnulli lege Theodosij modo recitata concessa habeatur. Constat igitur ignorasse auctorem legis Sidonium, qui longe diueter eam adscribit Principi: quam sic repetam abiq; titulo atq; Consulibus, pro arbitrio fortasse Antianus scriptor Codicis Theodosiani sub eodem titulo & Consulibus collocavit; cuius fidem secutus Theobonianus eodem modo descripsit in Codice Iustiniano. an autem factum id errore fuerit, vel prætextu obrepti criminis Theodosij, alij pro arbitrio iudicent, ac si quam habent ad nodi huius perplexitatem solvendam verioræ assertionem, præferant, & acquiescimus. Hæc tamen de lege per Theodosium lata, quam abrogatam fuisse per Nicephorum Bononitatem, suo loco dicemus exitit illa sane proficua & Theodosij nature optime cõparata, vtpote qui soleret interdum duci præcipere, sed (vtræque Aurelius Victor) modica dilatione molliret. At prosequamur reliqua à Theodoro descripta.

XXVIII.
THEODO-
SIVS RE-
CONCILIA-
TVS ECCLESIE
S. S. P. sal. 118.

Quare, inquit, conserta, nempe lege sancita, Sanctus Ambrosius eius vincula soluit. Itaq; Imperator fidelissimus in sanctum templum ingressus, non stans Dominum precatus est, neque genibus flexis, sed prorsus humi abiectus, versus illum David recitavit: Adhæsit pavimento anima mea: visita me secundum verbum tuum. Atq; capillum manibus laterans frontem ferre, lacrymarum guttis solum rigare, veniensq; supplex petere coepit. Vbi autem tempus postulat, ut dona sacra mensa offerret, surgit, atque non minorem lacrymarum vim, quam antea ostendens, in sacrarium ingressus est. Cum vero dona, vti solebat, obtulisset, intus prope cancellos mansit. At rursus magnus ille Ambrosius non continet, quidem, sed lacorum differentiam cum docuit. Ac primam sciscitatur, eoque recogit? Et cum respondisset Imperator, si exspectare diuiniorem mysterium percipionem: significauit illi per primum diaconum, quicui ministrabat, ad loca interiora solum sacerdotibus aditum patere, eademq; aliis omnibus inaccessa esse, nec debere tangi. Inbet igitur, ut exeat, & cum reliquis laicis consistat: Nam purpura, inquit, Imperatoris, non Sacerdotis efficit. Quam admonitionem tunc excepit: libens Imperator fidelissimus: responditq; se non animi confidentia inductum mansisse intra cancellos, sed hanc consuetudinem Constantinopoli didicisse. Quare habeo, inquit, etiam pro hac medicina gratiam.

XXIX.
LAYDAN-
TVS AM-
BROSIVS
ET THEO-
DOSIVS.

Tantis & tam eximii virtutis ornamentis enituit tum Episcopus, tum Imperator. Vtrumq; enim admiror: alterum propter ingenium laqueandi libertatem, alterum propter facilem obedientiam: & illum propter diuini zeli ardorem, hunc autem propter sinceram fidem. Imperator vero pietatis præcepta, qua ab illustri illo Episcopo didicerat, etiam cum reuertisset Constantinopolim, obseruauit. Nam cum diuino quodam solo ad templum denuo veniret; statim ut dona sacre mensæ obtulerat, exiit. Atque cum Nectarius, qui id temporis illius Ecclesiæ Antistes fuit, rogaret, cur non maneret intus? genui, inquit: Agere tandem didici, quid inter Imperatorem intersit, & Episcopum: egrè tandem repertis ueritatibus magistram. Nam solum Ambrosium non Episcopum, dignum eo nomine. Tantum communi respectibus, à viro uiritate præstanti, adhibita, secum apportare solet. hæc tamen Theodoretus de Theodosij penitentia, cuius magno præconio S. Augustinus meminit, cum hæc ait: d:

Aug. de
Ciu. Dei.
L. 4. 16.
XXX.

Quid autem fuit eius religio? a humilitate mirabilis, quando in Thebalonicensium grauisimum scelus, cui iam Episcopi intercedentibus promiserat indulgentiam, tumultu quorundam, qui ei cohererant, vindicare compulsus est; & Ecclesiastica coarctatus disciplina, sic egrè penitentiam, ut imperatoriam celsitudinem pro illo populus orans magis staret videndo prostratam, quam peccando timeret iratam? hæc Augustinus. Sed quid de his ipse Ambrosius: Dilexi, inquit, ymnem, qui magis arguentem, quam adulantem probaret. Strauit omni, quo uideatur, insignem regium: deus fleuit in Ecclesia publicè peccatum suum, quod ei ab omnibus fraude obreperat: genui & lacrymis orant veni. Quod privati erubescunt, non erubuit Imperator publicè agere penitentiam: neq; vilius postea dicit fuit, quo non illum doleret errorem. hæc ipse.

e. Ambros.
in fuisse
Theod.

Viguit, vigebitq; semper eiusmodi Theodosij exemplum in Ecclesiâ Dei; & q; tunc effulsit, effulgebit iugiter tanquam insigne quoddam ac præclarissimum ornamentum, ac veluti nobile trophæum erectum, ex illustri victoria consecutum, vincente seipsum Imperatore: vigebit in quâ gloriosus triumphus exultans æternis tabulis, longe præstantioribus, illis, quibus tum barbarorum, tum tyrannorum declarabatur extinctio, atq; felix Imperij propagatio, ut tanquam in viva columna amplissimis perpetuisq; nonis expressa visuri sint posteri Imperatores ac Principes, nihil elucere venustius, coruscare splendidius, atq; micare ardentius inter omnes regie coronæ virtutum gemmas, quam ipsam illibate seruatam & in omnibus integerrimè custoditam religionè, cuius causa exhibita humilitas sublimis sit exaltatio, & delata obedientia quouis summo præstet Imperio: vsq; adeo, ut eius gratia & ipse tenebræ peccatorum, quibus offundi obscuratq; solet fulgor ille regie maiestatis, conuertatur (ut vidimus de Theodosio) in claritudinè semperq; manentem gloriam.

XXXI.
PER GIBV-
VM DECVS
THEODO-
SII.

At quam iuste S. Augustinus acriter inuehatur in viros longe inferioris ordinis ac Imperatoria dignitate & aliis Præfecturis, qui de peccatis publicis publicam neglexerit agere in Ecclesia exemplo Theodosij penitentia, ipsam audi, cum ait: Resistit mihi filius pestilentis, & erubescit genu flegere sub benedictione Dei? Quod non erubuit Imperator, erubescit nec Senator, sed tantum curialis? suspensa ceruicis, mens tortuosa. Fortassis imò quod non dubitator, propterea Deus voluit, ut Theodosius Imperator ageret penitentiam publicam in conspectu populi, maxime quia peccatum celsari non potuit. Et erubescit Senator, quod non erubuit Imperator? Erubescit nec Senator, sed tantum curialis, quod non erubuit Imperator? Erubescit plebeius, sine negotiorum quod non erubuit Imperator? Quæ ista superbia est? numne sola sufficeret gehenna, etiam si adulterium nullum esset? hæc Augustinus.

XXXII.
IN NEOLI-
GENTES A-
GENTE POR-
NITENTIA.
Edug. bom.
49.

Quam autè vigeret hoc tempore in Ecclesia seueritas publica penitentia, à qua non liberaret excusata nobilitas, dignitas, neq; sexus, plane declaratur alio exemplo clarissimæ femine Romane Fabiole nomine, q; adhuc supererat Fabiorum antiquæ familie nobilitate germè. Hanc contigit ob secundas nuptias post diuortium factum cum priori viro illicitè contractas, hisce ferme diebus publicè Romæ agere penitentiam; quam à S. Hieronymo descriptam his adiungere, ob connexionem temporum & similitudinè argumenti, oportet uti dicimus. ait enim: Ignor & Fabiola, quia persuaserat sibi, & putabat à se virum iure dimissum, nec Evangelij vigorem nouerat, in quo nubendi vniuersa causatio, vimentibus viris, feminis amputatur: dum multa diaboli viâ vulnera, ymnem incauta vulnus accepit. Sed quid ego in abolitis & antiquis moror, querens excusare culpam, cuius penitentiam ipsa confessâ est? Quis hoc crederet, ut post mortem secundi viri in senectutem reuerfa, quo tempore solent videri negligentes, iugo seruitutis excusso, agere se liberius, adire balneas, volitare per plateas, vulnus circumferre meretricis; & sacrum induceret, ut errorem publice fateretur? & tota vrbe spectante Romana, ante diem Pasche in basilica quondam Laterani, qui Casariano truncatus est gladio, staret in ordine penitentium, Episcopo presbyteris, & omni populo lacrymantibus, spersum erimon, ora luctida, squallidas manus, seruida colla submitteret? Quæ peccata stetit iste non purget? quos inuenterat maculas hæc lamenta non abluant? & post multa de utilitate penitentia, de eadem subdit: Non est confusa Dominum in terris; & ille eam non confundet in celo. Aperuit cunctis vulnus suum, & decolorem in corpore cicatrice stens Roma confestim. Dissuta habuit Latera, nudam caput, clausum os. Non est ingressa Ecclesiam Domini, sed extra castra cum Maria sorore Moysi separata consistit, ut quam Sacerdos cucerat, ipse reuocaret. ac deinde: Recepta sub oculis omni Ecclesiæ communi me, quid fecit? Scilicet in die bona malorum non oblata est, & post naufragium rursus tenere noluit pericula nauigandi. hæc tamen Hieronymus: quæ aut subdit de eisdem Fabiole peregrinatione Hieronymam, & de rebus gestis postquam reuertâ est, suo loco dicemus, hæc n. modo de antiquissima ac nobilissima Romana familie sanctè propagine, Christiana religione fecunda, occasione publicè penitentia, satis sit retulisse. iam ad S. Ambrosium redeat oratio.

XXXIII.
DE FABIO-
LA PUBLI-
CA PENI-
TENTIA.

Hier. ep.
30.

h. Luca 9.

XXXIV. *Paulinus in 5. Ambrosii. FERRIS. CONVERSI. VITI. AM. BROGIVM.*

Paulinus igitur post enarratam Theodosij penitentiam, mox haec adiungit: Per idem tempus duo potentissimi ac sapientissimi viri Perfarum ad sanctum Sacerdotem venerem Mediolanum (ob pacem enim inter Romanos & Persas, ut dictum est, initam, liber securusque erat his temporibus inter gentem vitamque congressus) diferentes sciam plurimas questiones, ut ex illis probarent sapientiam viri: cum quo ab hora data prima versus ad horam sextertiam noctis per interpretem disputaverunt, admittentes, discesserunt ab eo. Et ut se probarent, non ob aliam causam venisse, nisi ut certo certius noscerent virum, quem fama compererat, alia die valefacientes Imperatori, profecti sunt ad urbem Romam, illis volentes cognoscere potentiam illustri viri Probi: quae cognita, ad propria reverterunt. hic ille Anicius Probus, promotior olim Ambrosij ad Praefecturam provinciarum, longa (ut diximus ex Marcellino) Praetorij Praefectura propagatione lassatus. Augustissimas plane fuisse Romae aedes Probi, illud à Secundino à dictum infinuat: Ego namque, inquit, satior non tali diligentia, nec tanta industria. Anticiana domum micare marmora, quam tua scripta periculis eloquentia. Clatuere in eadem familia sanctae trinitate Probae matris, Iulianae nurus, & Demetrias neptis magis no minus vi quo, de quibus tuo loco dictavi sumus.

XXXV. *Ambrosii. ep. 18.*

Quoniam autem ex Epistola e S. Ambrosij ad Theodosium hoc anno post cladem Thellionice nescim (ut vidimus) data, liquet, hoc ipso anno collectam esse Mediolani Synodum Episcoporum: cuiusnam rei occasione oportuerit illum cogi contentum, & quid in eo factum sit, est diligentius perquirendum. Haud enim levis momenti haec fuit Synodus, ad quam & Galliarum Episcopi conveniunt, & tres Apostolice sedis Legati à Siricio Papa missi. Cuiusnam rei gratia, inquam, etiam modo. Conclium collectum fuerit, quid in eo Patres statuerint, ut intelligamus: in primis quid hoc anno à Siricio Papa Romae gestum sit, quidve ab eodem scriptum Ecclesiae Mediolanensi, est declarandum.

XXXVI.

Meminisse debemus quae superius dicta sunt, ex monasterio Mediolanensi prodijisse, imo eieciam fuisse Sardapalium illum sub habitu monachici habitum Iovinianum haereticum, ceterosque eiusdem impietatis collegas, quorum vniuersas haerese superius recensuimus. Toleratus namque fuit iste cum suis aliquandiu, vel quod ipsius expectaretur correctio, vel quod potius contemnendum videtur, qui adeo vana atque insulsa priuatum in aures aliquorum futurans ingerebat. Sed cum eo temeritatis usque progredi esset, ut etiam eodem argumento à se scriptos commentarios ederet, iam zizania, quae creuissent ad messem, f. l. ee Apostolica succidenda fuerunt.

XXXVII. *Histor. adu. Iovinianum. lib. 1. Ioviniani scripta. QVALIA.*

At qualia essent eiusmodi Ioviniani scripta, accipe ex S. Hieronymo d: Pauci, inquit, admodum diu sunt, quod sancti ex urbe Roma fratres cuiusdam mihi Ioviniani commentariolos transmisserunt, rogantes, ut eorum inceptis responderem. Epicurum Christianorum Evangelico atque Apostolico rigore contererem. Quos cum legissem, & omnino non intellexerim, capi renoluere crebrum, & non verba modo atque sententias, sed singulas pene syllabas dissecare, volui prius scire, quid diceret, & sic vel probare vel relarguere, quod dixisset. Verum scriptorum tanta barbaritas est, & tantis vitis spurcissimum sermo confusus, ut nec quid loquatur, nec quibus arguendum vel probare, quod loquitur, potuerim intelligere. Totum enim tumet, totus iacet: attollit se per singula, & quasi debilitatus coluber in ipso comatu frangitur. non est contentus nostro, sed etiam dummodo more loqui. alium quoddam aggredditur.

Parturiant montes: nascetur ridiculus mus.
Qd d ipse
Non sani esse homines, non sanus iure Oristes.
Praeter ea sic inuoluit omnia, & quibusdam inexcitabilibus modis vniuersa perturbat, ut illud Plautinarum literarum eis possit apertari:
Hic quidem praeter Sibyllam legat nemo.
nam diuinandum est.
Furosas Appollinis vates legimus.
& illud Virgilianum:
Dat sine mente sonum.

Hic alium quoque cogitamento excolens, fundentes Philosophi vix intellegunt. Sed quid ad nostrum aduersionem tuam? cuius librorum multo difficilior est nosse, quam vincere? Quamquam & in viciaria non parua sit difficultas. Quo enim cum superare queat, cuius assertionem penitus ignorat? Et ne lectorem longius traham: cumfmodi eloquentia sit, & quibus verborum floribus ornatus incedat, secundum libereis monstrabit exordium, quod besterum crapulam rutilans inuicium: Satisfactio inuitati, non ut clero coram nominis, sed ut rumore purgatus iuam vno: Obsecro agrum, ne uellas plantationum, arborum teneritudinis crepta de victorum gurgitibus, audientiam communitam agnimbis. Simus Ecclesiam spe, fide, charitate inaccessibilem, inextinguibilem: non est in ea immaturus, omni docibilo, impetu irrumperere, vel arce illudcere potest nullus. Rogo, quae sunt haec portenta verborum? quod descriptione dedecus: nonne vel per febrem somnare cum putet? vel arripit morbo phrenetico, Hippocretus vniuersis allegandus & c. haec quidem de Ioviniani commentariis ex Hieronymo recitalle volumus, quod dignum obseruatione sit intelligere, non curale demonem in piomulgatione illatum haereticum, quibus ad blanditur voluptatibus carnis, viros disertos quo rere & eloquentes studiosos, sed effrenis animi & periculae frontis, vicia turpissimos vocale maffros; eo quod absque eloquentia satis ad perditionis filios suadendos essent: casus illecebrae: quod hoc quoque nostro saeculo factum vidimus, cum impudente apostatam, sedum motibus, eloquio infantiilimum coluit hae. eia cham, restitutum collapsae penitus scholae Ioviniani, atque nouum affectorem doctrinae Epicurae. Sed de Ioviniani facta Romae condemnatione prosequamur historiam.

Cum igitur (ut dictum est) eiusmodi scripta Iovinianus Romae vulgasset: primus omnium, qui ex aduerso fuit exiti, & contra deformem monstrum cominus decertauit, egreque, ut Apostolica damnaretur auditorate, Pammachius fuit nobilissimus Senator, atque doctissimus Romanorum, qui S. Pauli gener extitit, Christianae religionis exactissimus cultor, & fidei Catholicae ardentissimus propugnator, de quo alias pluries, ad quem Hieronymus scribens haec ait: *Domig, idcirco, te post Dominum facientes, damnatus est.* Iovinianus videlicet, *ap ausus sit perpetue virginitati matrimonium comparare.* At non vniuersus Pammachij relatione, sed & aliorum Fidelium, Iovinianum delatum fuisse Siricio Papae, idem ipse Pontifex litteris illis, quas de eiusdem damnatione ad Ecclesiam Mediolanensem scripsit, affirmat, eas vero hic delatandas esse putamus, cum quid ab ipso Siricio aduersus impium haereticum eiusque grecales definitum Romae sit, certa testificatione continetur, sic n. se habent fi:

Siricius Mediolanensi Ecclesiae.
Optarem se propter fratres carissimos dilectionis & pacis vestrae sinceritatis gaudio manciare: ita ut vicesim discurrerentibus litteris, spiritus vestre inuenerit indicio. Nunquam patitur nos quiescere ab incursione sua v. a. r. e. hostis antiquus, ab initio mendax, inimicus veritatis, annulus hominum, quem vt deciperet, se ante decipit. Pudicitiae aduersarius, luxuria magister, crudelitatis pastor, abstinentia periturus, odie ieiunia inuisis suis praedicantibus, eadem dicit esse superflua, ssem non habens de futuris, Apostoli sententia percussus dicens: *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.* O in se hix audacia, d desperata mentis astutia. Iam incognitus sermo haereticorum in intra Ecclesiam cancri more serpat, vt occupat peccus, totum hominem praecipitaret in mortem. Et nisi Dominus Sabaoth laqueum, quem perauerant, dirupisset; scena tanti mali & hypocrisis publicata, non totum simplicium coram traxisset in vitium, quia facile ad deteriorem partem mens huiusmodi traductus, malus per sparsio ambulare, quam per ardua via iter suum labore transire.

Qua de re necessarium satis fuit, dilectissimi, quae hic gesta sunt, ad vestram conscientiam cognoscenda mandare, ne ignorantia sacerdotis cuiusquam peijoneret nisi hominum Ecclesiam transperitum sequi religio nomine contagio violaret: sicut scriptum est, *Domine ducente h: Multi veniunt ad vos in vestimentis ouium, intus autem sunt lupi rapaces, a fructibus eorum cognoscetis eos: si videlicet, qui subtiliter Christianos se faciant, vt suo velamento by nomine graudentes, domum orationis ingressi, sermonem serpentina disputationis*

VERBA DE VITIAM.
XXXVIII. PANMACHIVS ORATOR DANMATIO NIS IOVINIANI.
XXXIX. EPISTOLA SIRICII PAPA DE CONDEMNATIONE IOVINIANI.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.
XXXIX. EPISTOLA SIRICII PAPA DE CONDEMNATIONE IOVINIANI.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.
XL. SIRICII L. TOM. 1. EP. 24. P. 109.

tionis effundantur: ut a sagittis in obscuro vultu corde, atque peritatem Catholicam pervertentem ad sua doctrina rabiem diabolo more traducant. atque omnium simplicitatem defendant. Et quidem multarum heresum malignitatem ab Apostolica mente usque temporibus didicimus. & expectari probavimus: sed nunquam tales canes Ecclesie mysterium latratibus suis auerunt, quales istumne subito irruentes, doctrina perfide polluti, hostes fides, qui cuius sint discipuli verborum fructibus prodiderunt.

XXI.
Nam cum alij heretici singula sibi genera questionum male intelligendo proposuerint committere atque concerpere de diuinis institutionibus: isti non habentes vestem h nuptialem, sanctantes Catholicos, non ac veteri Testamenti (vt dixi) continentia permittentes, illecebroso atq. filio sermone aliquot Christianos ceperunt iam velle, atque sua demerita facere, intra se continentis nequitiis sua virum, praesertim scilicet tanquam electis blasphemias tamen suis conscriptione temeraria publicauerunt, & desperata mentis furore concitati passim in saeuere Gentilium se prodiderunt. Verum a fidelibus Christianis, vni genere optimi, religioe preclaris, ad meam humilitatem subito scriptura horrida videntur esse delati, vt sacerdotali iudicio detecti diuinae legi docere contraria, spiritali sententia delantur.

XXII.
Nos sane nuptiarum vota non aspernant accipimus, quibus, velamini intersumus, sed virginum nuptias Deo deuotas maiore honorificentia honoramus. Facto igitur presbytero, consuetis doctrinae nostrae, id est, Christianae legi esse contraria: vnde Apostoli c. secuti praecipuum, quia aliter, quam quod accepimus, annuntiabant; omnium nostrum tam presbyterorum & diaconorum, quam totius etiam cleri vna lata fuit sententia, vt Louianus, Auxentius, Geminianus, Germinator, Felix, Pontius, Marrianus, Iamarius, & Ingeniosus, qui uententes nona heresi & blasphemia inuenti sunt, diuina sententia & nostro iudicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam renouentur. Quod custodituri sanctitatem vestram non ambigimus, haec scripta direxi per fratres & presbyteros meos Crescentem, Leopardum, & Alexandrum, qui reliquorum officium fidei spiritumque adimplere seruentes. haec tenus litterae Siricij ad Ambrosium petegimus, quorum Leopardus presbyter fuisse videtur. Tituli Pastoris, ex quo & ipse Siricij ad sedem Pontificiam euectus fuit, quidem ambo nomen in fragmentis quibusdam in eodem Titulo haec tenus afferuntur in lapidibus sculpta, qui erant monumetum veterum Epitaphia, quae penitus perire, quae hic voluit vltima; mutila delapsis: SALVO SIRICIO EPISCOPO. & alio fragmento: ECCLESIAE SANCTAE. cetera desunt. Exat & tabula marmorea his litteris exarata: LEOPARDVS PRESBYTER, quem vnum esse ex nominatis Siricij Papae Legatis, nulla apud me dubitatio est.

XXIII.
Quod autem Siricij eosdem Mediolanum tres Legatos miserit, ea causa intercessisse videtur, vt horum auctoritate Mediolani Synodus cogereur Episcoporum, vt ab iisdem Louianus & alij nominati illic etiam damnati: vt heretici, vbi ceperunt haerese venena spargere, & cuius infelicis arboris Romae truncus succidus erat, conuellerentur ibi quoque, radices, circensile enim eos pronunciam illam cum hisce meribus, restari videtur S. Ambrosius, cum vt hoc cauere, literis admonuit Vercellensem Ecclesiam. Quid autem Synodus Mediolanensis aduersus eosdem hereticos hoc anno celebrata decreuerit, litterae ab ea ad Siricium Papam scriptae declarant, quarum sic se habet exordium e.

XXIV.
Domino dilectissimo fratri Siricio Papae Ambrosius Episcopus, Basilianus, & ceteri. Recognovimus litteras sanctitatis tuae boni pastoris excubitas, qui fideliter commissam tibi lanam seruas, & pia sollicitudine Christi ovile custodias, dignus quem oves Domini audiant & sequantur. Obsecra, Ielector, quod S. Ambrosius & alij eius Synodi Episcopi apra satis collatione dicunt, commissa Ecclesiae in auaam Romano Pontifici, vt pote quod eidem in Petro commissa sunt claves regni caelorum: cum de se Christus dicat: Ego sum ostium; per me si quis introierit, saluabitur. & ceteris: Qui non intrat per ostium, sed ascendet aliunde, hic fur est & latro. licet, cum intelligis Ecclesiae ianuam Christum, & non nisi hanc vna patere portam venientibus ad Ecclesiam, huiusq; portae Romanum Pontificem ianitor: cognoscas partem illos legitime in Eccle-

siam ingredi, ceteriq; Catholico nomine, quibus tantus ianitor aperuerit illos vero excludos atq; reiectos, quibus idem fores occluserit; eosdemq; confidentes aliunde non inter Catholicos, sed inter fures atq; latrones connumerari debere: quod seruatum esse ab initio fundare pet Petrum Romanae Ecclesiae, saepe superius dictum est, nimirum illos, tantu totius Catholicae Ecclesiae sententia censitos esse Catholicos, qui gauderet communione Romani Pontificis; illos vero hereticos vel schismaticos, qui ab eiusdem communionis participatione seclusi essent. Sed pergent illi:

Et ideo quia nostri oculos Christi, lupos facile deprehendes, & occurras quasi prouidus pastor, ne isti morsibus perfidia sua, seralio, viulatu Dominicum ovile dispergant. Laudamus hoc, domine frater nobis dilectissime, & toto congleboramus affectu. Nec miramur, si luporum rabiem grex Domini perhorruerit, in quibus Christi vocem non recognouit. Agreste enim viulatu est, nullam virginum gratiam, nullum castitatis ordinem seruare, promiscue omnia velle confondere, diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam caelestium remuneratorem inducere, &c. pluribus enim disserunt atq; demonstrant super excellere sancto coniugio virginitatem, illibatamq; omni tempore & illaem custoditam Dei genitricis virginitatem, cui iudem scelestissimi detrahebant. Viduitatisq; Christi amore seruatae praeconia extolles, ieiunioru merita praedicant, quae veritatis proditores fomno vinoq; sepulti, tanquam sui ipsorum in temperantiae aduersaria impugnabant. Atque post multa haec idem ad Siricium:

Sed quid plura apud magistrum atque doctorem? Num iam dignum praemii retulerint illi perfidiae suae, qui ideo vsq; huc venerunt, ne superesset lucus, in quo non damnarentur, qui vere se Manichaeos probauerunt, non credentes, quia ex virgine vtiq; venisset, docent deinde pluribus, quae ex parte Louianus cum suis participaret cum Manichaeis: adduntq; ipsos Manichaeos tunc temporis cum Imperatoris decreto, tum legatorum sententia esse damnatos, atq; ciuitate illa expulsos. si quidem ista ad postremum adiungunt:

Sed est impietas Manicheorum, quam & clementissimus exortatus est Imperator: & omnes, qui illos viderunt, quasi quadam contagia refrigerant; sicut testes sunt fratres & conspresbyteri nostri Crescentes, Leopardus, Alexander, sancti Merentes spiritu, qui eos omnium execratione damnatos, Mediolanensis ex vrbe quasi profugos repulerunt. Itaq; Louianum, Auxentium, Germinatorem, Felicem, Protinum, Geminianum, Marrianum, Iamarianum, & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque, secundum iudicium tuum esse damnatos. Incoluem te & florentissimum Deum nos ter tuatur omnipotens, domine dilectissime frater.

Item subscriptio.
Ego Ambrosius Mediolanensis Ecclesiae Episcopus subscripsi.
Euentius Episcopus Cenerensis salutis sanctitatem tuam in Domino, & huic Epistola subscripsi.
Maximus Episcopus Emonensiu, &c.
Felix Episcopus Ladrensis
Basilianus Episcopus Ladrensis
Theodorius Episcopus Orlodensis
Constantinus Episcopus Aruasiensis
Sabinus Episcopus Placentinus
Ex iussu Domini Episcopi Geminiani, ipso praesente, aper presbyter subscripsi.
Enstabus Episcopus, Constantinus Episcopus, & omnes ordine subscripserunt.

Vides plures alios breuitatis causa praetermissos esse nominari Episcopos: porto magnae virtutis viros, sanctitate conspicuos, mira culisq; claros nonnullos ex ijs fuisse, docent quae superius dicta sunt, cum de Concilio Aquilientino actum est: complures enim Episcopi vique Concilio inter fuisse reperiuntur; inter quos praeter ceteros enitnere S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus, & S. Sabinus Episcopus Placentinus, Ambrosio (vt dictu est superius) sanctitate atq; doctrina non impar: vt taceamus de sanctis Basiano, Geminiano, & alij: Vt ex his intelligas, magna Dei prouidentia factum, vt per tales tantosque viros nefanda haereticis damnaretur, ne quid reliqui posteris esset, quod reuocari posset in dubiu, a quorumnam parte ve-

LV. HIERON. MORB. 118. RITICO. 276.

Haec consilia subacti tui passibus nostris dicitur sum, & hirci plurimas fecimus captas trahant equi insipientes...

LVI.

Malle virtute, imo vitio, habes in castro tuo & Amazonas exercita munita & nudo brachio & genu venientes...

LVII.

Sed quid post haec accidit? Cui duo libri illi à S. Hieronymo aduersus Iovinianum elaborati...

LVIII.

Verum non monachum vnum illum contemnendum potius, quam reuincendum, scriptis à te commentariis aduersarum expertus est...

Hieronymi defensorum: quin & ipsum Ecclesiam Romanam Pontificem eade ex causa fuisse commotum...

HIERON. 118.

LIX.

Cum igitur editi semel libri reuocari non possent, idem Hieronymus consilio Pammachij pro iidem apologeticam scripsit Epistolam...

HIERON. 118. HIERONYMVS SCRIBIT APOLOGICVM.

k. 1. Cor. 7.

LX.

Certe quidem nullo indigere videbantur Apologetico scripta priora, in quorum exordio eiusmodi contestationem praerogatiua...

HIERON. de Scrip. Eccl. LX. Hier. est. Iovin. li. 1. HIERONYMI SCRIBIT A SIN. CERRA.

LXI.

Ceterum quod his ipsis temporibus, aequae ac haeresis Ioviniani, vigebar, vigebarque magnopere Dei Ecclesiam Manichaeorum haeresis...

LXI. CAVILLVS IOVINIANI HARESIARCHA.

NE FORMI... AN... CO... MAM DE... PONANT.

LXX. AMERO... SIVS CO... GIT THIO... DOSIUM... AEROGA... HELIOM... INVIPTAM... EL TIM. 5.

bl. 1. de E... pte. Col... Throd... LXXI. POST... RIOR LEX... PALIORM... BIVOCAT.

c Marrian... Nouel. tit... 5. de iust... cler... LXXII. d. Arel... Pultar in... Tiondel... e Ambros... 493. 66.

LXXIII. Fl. de in... v. nigr... C. Throd.

Fl. de in... v. nigr... C. Throd.

Fl. Phazar... 6.

Non illa sus sit sacra adire mysteria, neque vili supplicationibus...

Cum autem Mediolani haec sancit Imperator, ex causis (vt sibi videbatur) legitimis...

Legem, qua diaconis vel viduis nuper est promulgata, ne quis...

Quod Imperator leges Theodosii spectat: laudatur ab Autelio...

Porro lex ista Theodosii perit, sed illa tantum extat, qua Constantio...

terteris aut forores: sero concessum fuit, vt ducere consobrinas liceret...

Purgauit igitur tanquam scopam Theodosius hac lege non excrecentes...

Sed illud quidem perperam factum, vt quod Christiani Principes...

IESV CHRISTI Annus 391.

SIRICII PAP. VALENTIN. 16. IMPF. ANNUS 7. THEODOSII 13.

CHRISTI annus trecentessimus nonagesimus primus...

terteris aut forores: sero concessum fuit, vt ducere consobrinas liceret...

LXXIV.

Phil. de Special. leg.

k. Cassiod. lib. 7. form. 46. LXXV. ORIVS GALLA AVGVST. 6.

L. SYMMACHVS CONCILIIVS THEODOSI. I. Socrat. l. 5. 41.